

*Омельченко О.В., старший викладач
кафедри економіки та менеджменту,
Вінницький інститут Університету «Україна»;
П'ятковський В.П., магістрант 1-го року підготовки,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ДОЦІЛЬНОСТІ КАПІТАЛОВКЛАДЕНЬ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

IMPROVEMENT OF METHODS OF VALIDATION OF CAPITAL INCOME IN THE CONDITIONS OF INSTABLE ECONOMY OF UKRAINE

Анотація. Стаття присвячена вивченню факторів зовнішнього середовища, що здійснюють вплив під час оцінки інвестиційних проектів. Розглянуто основні методи використовувані в аналізі інвестиційної діяльності. Запропоновано методіку побудови інтегрального критерію прийняття інвестиційних проектів та наведено приклад її практичного використання.

Ключові слова: інвестування, капітал, грошовий капітал, капітальні вкладення, фонд споживання, фонд нагромадження.

Abstract. The article is devoted to the study of environmental factors that influence the evaluation of investment projects. The main methods used in the analysis of investment activity are reviewed. The method of constructing an integral criterion for the accepting investment projects is proposed and an example of its practical use is given.

Keywords: investment, capital, money capital, capital investments, consumption fund, fund of accumulation.

Постановка проблеми. Сучасна економічна ситуація в Україні являється в цілому хитливою, із підвищеним рівнем ризику, та як правило характеризується незадовільним фінансовим управлінням виробничими підприємствами, відсутністю платіжної дисципліни, майнової відповідальності дирекцій за фінансові результати своєї роботи. Все це повинно відповідно відбиватися на технології розроблення й аналізу інвестиційних проектів.

Формулювання цілей статті. Проведення аналізу факторів, що враховуються для оцінки інвестиційних проектів із використанням різних методів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми капітальних вкладень в економіку досліджували багато вітчизняних та іноземних науковців, серед яких варто згадати таких, як Є.В. Нагашев, Є.С. Стоянова, Ю. Брігхем, Л. Гітман, В.В. Бочаров, У.Ф. Шарп, Ю.В. Яковець. Серед вітчизняних учених вагомих внесок у дослідження інвестиційної привабливості промисловості України зробили Т.В. Майорова, В.М. Геєць, А.А. Пересада, Е.І. Шелудько, Л.І. Нейкова, В.Г. Федоренко, В.В. Швед,

О.В. Омельченко та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. При роботі з проектами повинна бути оцінена узгодженість проекту з зовнішніми умовами, насамперед макроекономічними параметрами, прогнозованими на глибину реалізації проекту. Комплекс такої макроекономічної оцінки може включати показники фінансової стабільності (інфляція, девальвація, рівень бюджетного дефіциту, зростання державного боргу, стан платіжного балансу країни), кон'юнктуру внутрішнього ринку у формі прогнозованого зростання або зниження ВВП, зміна параметрів податкової системи країни, стан банківської системи фінансового ринку (який відображається на вартості кредитних ресурсів). Відповідно, макроекономічні прогнози повинні відбиватися в проекті на механізмах дисконту грошових потоків і виборі ставки дисконтування для приведення грошових потоків у порівнянні умови [3].

Одночасно із тим, не менш важливим є аналіз впливу мікросередовища. Основними показниками тут є наявність або відсутність конкурентів, кількісна та якісна оцінка наявних та потенційних споживачів, обов'язкове врахування налагоджених зв'язків із постачальниками та посередниками тощо (рис. 1).

Рис. 1 Фактори впливу зовнішнього середовища [3]

Особлива увага повинна приділятися оцінці рівня ризику по проекту: проведення різноманітних розрахунків прибутковості проекту при різноманітних

рівнях зовнішніх і внутрішніх умов реалізації проекту. Таким чином, у бізнес-плані проекту повинний бути поданий спеціальний розділ, присвячений аналізу ризику і плануванню заходів компенсації, що дозволяють знизити ймовірність кризових подій при здійсненні проекту. Повинна бути проведена оцінка чутливості проекту на найбільше важливі фактори. І перевірена стійкість проекту стосовно цих факторів.

З урахуванням того, що велика ймовірність незадовільного стану підприємства, на базі якого планується реалізація проекту, повинний здійснюватися всебічний аудит підприємства й оцінка ділових якостей його дирекції. Такий же підхід повинний бути до підприємств-партнерів і учасників проекту, яку б малу роль у проекті вони не брали.

Найбільше важливими для комерційної цінності проекту в українських умовах являється маркетинговий і фінансовий аналіз проекту.

Нестійкість економічної ситуації в Україні диктує жорсткий підхід до вибору ставки дисконтування при приведенні грошових потоків по проекті до сучасних умов. Рекомендована величина ставки дисконту лежить у діапазоні від 25 до 35 відсотків.

Складові нижньої межі наступні [2]:

- ставка приросту капіталу при використанні безризикових інструментів – 7%;
- рівень ризику, пов'язаний із нестабільністю економіки в цілому – 10%;
- рівень ризику, пов'язаний з розглянутим інвестиційним проектом – 8% (більш ризиковані проекти не розглядаються).

Складовою верхньої межі наступні:

- ставка приросту капіталу при використанні безризикових інструментів – 9%;
- рівень ризику, пов'язаний із нестабільністю економіки в цілому – 15%;
- рівень ризику, пов'язаний з розглянутим інвестиційним проектом – 11% (більш ризиковані проекти не розглядаються).

Варто вважати, що найбільше об'єктивна оцінка проекту повинна бути комплексною і враховувати багато аспектів проекту в тому числі з урахуванням різних зважуваних коефіцієнтів.

У основі процесу прийняття управлінських рішень інвестиційного характеру лежать оцінка і порівняння обсягу капітальних вкладень, що передбачені, та майбутніх грошових надходжень. Оскільки порівнювані показники належать до різноманітних моментів часу, ключовою проблемою тут є проблема їхньої порівнянності. Ставитися до неї можна по-різному в залежності від існуючих об'єктивних і суб'єктивних умов: темпу інфляції, розміру капітальних вкладень і що генеруються надходження, об'єкту прогнозування, рівня кваліфікації аналітика і т.п.

Методи, використовувані в аналізі інвестиційної діяльності, можна підрозділити на дві групи: засновані на дисконтованих оцінках та засновані на облікових оцінках. Ключовими ідеями, що лежать в основі цих методів є розрахунок та порівняння показників наступними методами [3]:

- метод чистої теперішньої вартості;
- метод внутрішньої ставки прибутку;

- метод періоду окупності;
- метод індексу прибутковості;
- метод розрахунку коефіцієнта ефективності інвестицій.

Кожен із цих методів доповнює один одного але жоден не враховує суб'єктивного впливу зовнішніх факторів, оцінку повноти розробленого проекту, достовірність інформації та ін.

Для врахування суб'єктивних факторів пропонується наступна побудова інтегрального критерію прийняття проекту. Локальні оцінки охоплюють 7 аспектів, що впливають на реалістичність і здійсненність проекту:

1. Оцінка повноти і відповідності формі розроблення проекту (вагової коефіцієнт 0,2).
2. Оцінка достовірності вхідної інформації проекту (вагової коефіцієнт 0,3).
3. Оцінка маркетингової розробки проекту (вагової коефіцієнт 0,5).
4. Оцінка фінансової спроможності проекту (вагової коефіцієнт 0,5).
5. Оцінка відбитка в проекті рівня і факторів ризику (вагової коефіцієнт 0,4).
6. Оцінка якості розроблення показників ефективності проекту (вагової коефіцієнт 0,4).
7. Оцінка привабливості галузі, регіону, базового підприємства проекту (вагової коефіцієнт 0,3).

По кожному з наведених аспектів як результат аналізу проекту виставляється експертна оцінка по десятибальній системі ($K_i=1\div 10$). Інтегральна оцінка буде дорівнює сумі добутків окремої оцінки K_i і її вагового коефіцієнта α_i .

$$K=K_1\alpha_1+K_2\alpha_2+K_3\alpha_3+K_4\alpha_4+K_5\alpha_5+K_6\alpha_6+K_7\alpha_7 \quad (1)$$

Максимальне значення інтегральної оцінки, побудованої по наведеній схемі дорівнює:

$$K_{\max}=10 \times 0,2+10 \times 0,3+10 \times 0,5+10 \times 0,5+10 \times 0,4+10 \times 0,4+10 \times 0,3=26 \text{ (балів)}$$

$$K_{\min}=0$$

Рекомендований діапазон для позитивного вирішення про реалізацію проекту від 18 до 26 балів.

Для прикладу, спробуємо провести оцінку за даною методикою для проекту капітальних вкладень на підприємстві, що займається виробництвом металопластикових конструкцій у м. Вінниці. Аналіз проекту за стандартними методиками показали наступні результати:

1. Чиста теперішня вартість проекту – 5339 грн.
2. Внутрішня ставка прибутку – 17,5%.
3. Період окупності – 4,33 роки.
4. Індекс прибутковості – 1,05.

Виходячи із отриманих даних, можна говорити про достатню прибутковість проекту для його прийняття, але спробуємо розглянути цей приклад із використанням інтегральної оцінки інвестиційного проекту.

Аналіз окремих складових проекту показав наступні оцінки його складових:

Проект підготовлено за існуючими стандартами і в повному рекомендованому обсязі. Аналітично оцінка – 8 балів.

У проекті використана достовірна зовнішня інформація. Аналітична оцінка – 9 балів.

Маркетинговий план проекту є недостатньо проробленим у деталях. Аналітична оцінка – 5 балів.

Фінансовий план проекту є детальним і переконливим. Аналітична оцінка – 8 балів.

Аналіз ризику та заходи по протидії проведені не в повному обсязі. Аналітична оцінка – 7 балів.

Показники ефективності проекту розраховані в повному обсязі і є в цілому достатніми для сучасних умов. Аналітична оцінка – 9 балів.

Аналіз інвестиційної привабливості галузі та режиму у проекті відсутні, характеристика підприємства, на яке зорієнтовано проект, наведено у проекті тільки з фінансового боку. Аналітична оцінка цього аспекту проекту – 3 бали.

Після наведених оцінок окремих сторін розглянутого експертами проекту загальна інтегрована його оцінка дорівнює:

$$K=8 \times 0,2 + 9 \times 0,2 + 5 \times 0,5 + 8 \times 0,5 + 7 \times 0,4 + 9 \times 0,4 + 3 \times 0,3 = 1,6 + 1,8 + 2,5 + 4 + 2,8 + 3,6 + 0,9 = 17,2 \text{ (балів)}$$

$$K < 18 \text{ балів}$$

Отже, загальний висновок за результатами аналізу проекту: Проект не відповідає нижній межі позитивної комплексної оцінки. Він потребує суттєвого доопрацювання щодо маркетингового плану, вибору базового підприємства, оцінки ризику.

Висновки. Під час оцінки та порівняння інвестиційних проектів пов'язаних із капіталовкладеннями на підприємствах, важливого значення набуває оцінка зовнішнього середовища. Використовувані в інвестиційному аналізі стандартні класичні методи оцінки є недостатніми та не враховують суб'єктивних факторів впливу. Саме тому, для врахування суб'єктивних факторів, пропонується побудова інтегрального критерію прийняття проекту. Локальні оцінки охоплюють 7 аспектів, що впливають на реалістичність і здійсненність проекту: оцінка повноти і відповідності формі розроблення проекту; оцінка достовірності вхідної інформації проекту; оцінка маркетингової розробки проекту; оцінка фінансової спроможності проекту; оцінка відбитка в проекті рівня і факторів ризику; оцінка якості розроблення показників ефективності проекту; оцінка привабливості галузі, регіону, базового підприємства проекту.

Список використаних джерел

1. Гурочкіна В.В., Пінаєва К.О. Сучасний стан інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні. *Подільський науковий вісник. Науки: економіка, педагогіка.* 2017. №2. С. 56-58.

2. Євась Т.В., Соколовський В.С. Інвестиційна привабливість підприємств та фактори, що на неї впливають. *Подільський науковий вісник. Науки: економіка,*

педагогіка. 2017. №2. С. 61-64.

3. Омельченко О.В., П'ятковський В.П. Місце капітальних вкладень в інвестиційному процесі. *Подільський науковий вісник. Науки: економіка, педагогіка*. Вінниця, 2018. №1. С. 24-27.

4. Ткачук О.М. Збалансованість інноваційно-інвестиційного клімату в Україні. *Подільський науковий вісник. Науки: економіка, педагогіка*. 2017. №1. С. 74-77.

5. Швед В.В., Закладній О.А., Омельченко О.В. Міжнародна інвестиційна діяльність. Вінниця, 2017. 222 с.

*Рясний Б.В., здобувач освітнього ступеня «магістр»,
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ*

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ

INFORMATION PROVIDER OF THE SYSTEM OF ACCOUNTING SYSTEMS OF CUSTOMERS WITH AWARENESSED PERSONS

Анотація. В статті розглянуті теоретичні основи інформаційного забезпечення Інформаційне забезпечення системи організації обліку розрахунків з підзвітними особами. Запропоновано форму управлінської звітності, а саме «Журнал реєстрації посвідчень про відрядження», використання якого в практичній діяльності дасть змогу посилити контрольні функції за витрачанням підзвітних коштів.

Ключові слова: підзвітні особи, підзвітні суми, добові, відрядження, роз'їзний характер роботи.

Abstract. The article deals with the theoretical foundations of information provision. Information provision of the accounting system for accounting with accountable persons. The form of managerial reporting is proposed, namely, «The journal of registration of travel certificates», the use of which in practical activity will enable to strengthen control functions for the spending of funds.

Keywords: accountable persons, accountable amounts, daily, business trips, outgoing nature of work.

Постановка проблеми. У процесі господарської діяльності підприємства часто використовують можливість придбання активів чи здійснення господарських операцій за рахунок підзвітних коштів, проте не всі вони правильно відображають в обліку рух таких коштів. Існують проблеми не лише організаційно-облікового характеру, а й нормативно-правового. І хоча постійне реформування бухгалтерського обліку в Україні спрямоване на вдосконалення методологічного та законодавчо-нормативного забезпечення, зокрема й зазначених розрахункових відносин, однак